

Theories of Postmodernism. *Interdisciplinary Studies of Complex System*. № 14, pp. 99–104. URI : <http://iscs-journal.npu.edu.ua/article/view/155890>.

20. Martseniuk, L. V., Marchenko, O. V. (2020) Human destructiveness in the existing practices of late modernism violence: positive and negative dimensions. *Anthropological measurements of philosophical research*. № 17, pp. 41–54. URI : <http://ampr.diiit.edu.ua/article/view/206686>.

21. Nalyvaiko, L. R., Martseniuk, L. V. (2022) Prava zhinok ta henderna rivnist v Ukraini: problemy teorii ta praktyky [Women's rights and gender equality in Ukraine: problems of theory and practice]. *Pryvatne ta publichne pravo*. № 1, pp. 61–66. URI : http://pp-law.in.ua/archive/1_2022/11.pdf. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksii Kamyshanskyi, Olena Protsenko. Analytical review of legislative and other regulatories on preventing and combating violence in Ukraine. Some aspects of modern Ukrainian legislation on the issue of domestic violence are characterized. An analytical review of legislative and normative legal acts on the prevention and counteraction of violence in Ukraine was made. Emphasis is placed on the observance of gender equality. Directions for improving public morale and mechanisms for stricter accountability of officials who may reveal some manifestations of violence, in particular, bullying, are proposed. In the context of European integration, it is proposed to introduce the best advanced practices of interrogation of minors subjected to various types of violence. The need for stricter punishment of offenders was emphasized.

It was emphasized that during the years of Ukraine's independence, powerful steps have been taken in the direction of overcoming the problem of domestic violence. Legislation undergoes appropriate changes, taking into account the requirements of the time. We must state that, despite the powerful legislative framework in the field of studying and preventing manifestations of domestic violence, this shameful phenomenon still occurs at the household level, because most victims sometimes do not even understand that they are under the influence of domestic violence, and secondly, they do not believe in the fact that they will receive real help, and offenders will not be deterred by overly lenient measures of punishment. The authors believe that it is necessary to further investigate how and at what level it is possible to instill in the consciousness of society what is really good and what is evil in the context of all types of violence. At the same time, it is advisable to focus special attention on gender equality.

It was emphasized that society needs to pay special attention, because an important aspect of the work of relevant services and enterprises on the ground (in educational institutions, in institutions where IDPs work) is to establish an atmosphere of benevolence towards IDPs.

Keywords: *violence, domestic violence, legislation in the field of domestic violence, measures to prevent domestic violence, IDPs, rights protection.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-6-201-207

Анна КОРШУН[©]

доктор філософії в галузі права
(м. Дніпро, Україна)

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Здійснено теоретико-правовий аналіз правового механізму захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних викликів. Аналіз проблем та викликів, зі якими стикаються жертви домашнього насильства в умовах воєнного стану, дозволив сформулювати висновки та пропозиції для вдосконалення законодавчого, соціального та психологічного підходів. Запропоновано комплексні зміни, зокрема, розширення визначення поняття «насильство», розкрито механізми відповідальності та підвищення ефективності судового захисту. Акцентується увага на важливості соціальної підтримки та реінтеграції жертв, а також на питаннях освіти та інформування громадськості. Аналіз міжнародного досвіду слугує основою для розробки стратегій та заходів, спрямованих на

© А. Коршун, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5537-1322>

kafedra_zpd@ukr.net

покращення ситуації жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану в Україні. Зважаючи на сучасні виклики та необхідність адаптації до специфіки воєнного стану, необхідно сприяти реальному покращенню захисту прав жертв домашнього насильства і створенню гуманного та ефективного правового середовища. Важливість правового захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану визнається в контексті не лише суспільної безпеки, але й забезпечення фундаментальних прав та гідності особи. У статті детально розглянуто існуючі прогалини у законодавстві та виклики, з якими стикаються жертви домашнього насильства в умовах воєнного конфлікту, з урахуванням уже наявного міжнародного досвіду. Окреслено оптимальні шляхи удосконалення правового захисту, а також створення ефективних інструментів для виявлення, реагування та запобігання домашньому насильству в умовах конфлікту. Зокрема, розглянуто можливість розширення відповідальності для забезпечення покарання винних, встановлення механізмів психосоціальної підтримки жертв та розвиток освітніх ініціатив для формування гендерно чутливого суспільства. Аналітичний підхід та конструктивні пропозиції створюють підґрунтя для подальших обговорень та розробки ефективних стратегій у боротьбі з цією соціальною проблемою.

Ключові слова: домашнє насильство, воєнний стан, жертва домашнього насильства, законодавство, правовий механізм захисту.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних конфліктів і нестабільності політичної ситуації розгляд питань захисту прав людини та особливо захисту жертв домашнього насильства стає надзвичайно важливим завданням для країн, що перебувають у воєнному стані. Воєнний конфлікт не лише руйнує економіку та інфраструктуру, але й глибоко впливає на суспільство та сімейні відносини, збільшуючи ризик домашнього насильства.

З урахуванням цього контексту вивчення правових механізмів захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану є актуальним і важливим завданням для правозахисників, науковців та законодавців. Важко переоцінити значення правового захисту вразливих верств населення, зокрема тих, хто опинився в кризовому середовищі внаслідок воєнного конфлікту [1].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання захисту жертв домашнього насильства розглядали у своїх публікаціях А. Харченко, Н. Гончарова, Н. Юдіна, В. Демченко, О. Ломакіна, Ю. Кузьменко, Ю. Гайдук, Л. Наливайко, О. Макарова, Д. Зінченко та ін. Водночас вирішенню зазначеної проблеми в умовах воєнного стану приділено ще недостатньо уваги, що зумовлює актуальність цієї статті.

Метою статті є виявлення оптимальних шляхів удосконалення правового захисту, а також створення ефективних інструментів для виявлення, реагування та запобігання домашньому насильству в умовах конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Законодавчий контекст у сфері захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану є складним та вимагає ретельного аналізу, оскільки ця ситуація породжує численні виклики для правової системи. Специфічність воєнного конфлікту може викликати зміни у законодавстві, спрямовані на захист осіб від домашнього насильства, зокрема, зважаючи на нові обставини та ризики, що виникають у воєнний період.

Передусім важливо визначити, які нормативно-правові акти регулюють питання домашнього насильства в конкретній країні, і як ці норми адаптовані до умов військового конфлікту. Зміни в законодавстві можуть стосуватися термінів і процедур реагування на випадки насильства, визначення понять, а також удосконалення механізмів взаємодії правоохоронних та соціальних служб [3].

Важливим аспектом є визначення ступеня впливу воєнного стану на правовий захист жертв домашнього насильства. Можливі обмеження чи зміни в нормах та процедурах можуть вирізнятися певною ступеневістю та контекстуальною адаптацією до особливостей воєнного часу. Також важливо розглядати взаємодію між внутрішнім законодавством та міжнародними конвенціями, що регулюють права людини та захист від насильства. Узгодженість національного законодавства із зобов'язаннями, взятими на себе державою перед міжнародним співтовариством, може відігравати ключову роль у забезпеченні ефективності захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного конфлікту. Зазначимо, що під час аналізу законодавчого контексту важливо враховувати як загальні принципи правового захисту, так і особливості, що можуть виникнути у зв'язку зі змінами в суспільстві та правовому середовищі в умовах військового конфлікту.

Подальший аналіз законодавчого контексту передбачає увагу до конкретних

норм, що регулюють питання домашнього насильства в умовах воєнного стану. Важливо розглядати такі аспекти, як визначення домашнього насильства, встановлення відповідальності за його вчинення, засоби захисту жертв, терміни та порядок реагування на випадки насильства.

Зміни в законодавстві можуть також стосуватися процедур збирання доказів та розгляду справ у воєнний період. Важливо визначити, чи передбачено спеціальні механізми для швидкого та ефективного реагування на випадки домашнього насильства під час воєнного конфлікту, а також чи існують заходи для попередження дискримінації та виправдання насильства в цьому контексті. В окресленому аналізі важливо враховувати міжнародні стандарти та конвенції, що обумовлюють права та захист жертв домашнього насильства. Впевненість у відповідності національного законодавства таким міжнародним зобов'язанням відіграє ключову роль у забезпеченні належного захисту вразливих верств населення [4].

Особлива увага приділяється тим законодавчим ініціативам, що спрямовані на усунення будь-яких перешкод у доступі жертв до правосуддя та підтримки, особливо у воєнний період, коли це може бути особливо важливим для забезпечення безпеки та благополуччя жертв. Отже, аналіз законодавчого контексту в умовах воєнного стану вимагає комплексного підходу для виявлення та вирішення правових питань, пов'язаних із захистом жертв домашнього насильства в цих складних умовах. Крім того, у межах аналізу законодавчого контексту слід враховувати можливість існування спеціальних програм та ініціатив, спрямованих на попередження домашнього насильства та підтримку жертв у воєнний період. Органи влади та правозахисні організації можуть розробляти та впроваджувати заходи, спрямовані на освіту та інформування громадськості щодо наслідків домашнього насильства, а також на підвищення рівня свідомості щодо доступних засобів захисту [5].

У свою чергу, законодавчий контекст повинен враховувати можливість встановлення суворих покарань для тих, хто вчиняє насильство, та ефективних механізмів нагляду за дотриманням цих покарань. Забезпечення відповідальності та справедливості є важливим елементом у вирішенні проблеми домашнього насильства, особливо в умовах воєнного конфлікту. Окрім того, у законодавчому контексті слід враховувати інноваційні підходи та технології, що можуть сприяти удосконаленню моніторингу, збору даних та оперативному реагуванню на випадки домашнього насильства. Використання сучасних інструментів та технологій може полегшити виявлення та реагування на випадки насильства в реальному часі.

У цілому, законодавчий контекст є ключовим фактором у забезпеченні ефективного захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану. Постійне оновлення та вдосконалення нормативно-правового поля, врахування міжнародного досвіду та вивчення найкращих практик є необхідними умовами для забезпечення справедливого та ефективного правового захисту вразливих верств населення.

Розглядаючи проблематику правового механізму захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану, можна визначити кілька ключових викликів та проблем, що ускладнюють ефективність дії законодавчого інструментарію [6].

По-перше, воєнний конфлікт сам собою може призводити до дестабілізації суспільства та правової системи, що ускладнює впровадження та дотримання норм, спрямованих на захист жертв домашнього насильства. Зменшення доступу до правосуддя, обмеження функціонування правоохоронних та соціальних служб можуть призводити до відсутності або недостатньої ефективності механізмів захисту.

По-друге, сама атмосфера воєнного конфлікту створює умови для загострення домашнього насильства через зростання стресових ситуацій, розширення впливу культурних, соціальних та економічних чинників, що можуть бути витіснені в агресивні вчинки у сімейних відносинах.

По-третє, існують проблеми в забезпеченні безпеки для жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану. Ускладнений доступ до укриттів, медичної допомоги та соціальних служб може перешкоджати отриманню допомоги жертвою, а також призводити до відсутності адекватних механізмів захисту.

По-четверте, умови воєнного конфлікту можуть сприяти безкарності та призводити до неефективності правоохоронних органів у виявленні та реагуванні на випадки домашнього насильства. Наявність великої кількості інших пріоритетних завдань для влади та правоохоронних органів може призводити до нехтування

проблемами насильства в сім'ї, зокрема в умовах кризового воєнного стану.

По-п'яте, економічні труднощі, що виникають унаслідок воєнного конфлікту, можуть створювати додаткові стресові ситуації в сім'ї, збільшуючи ризик виникнення та посилення випадків домашнього насильства. Погіршення економічного становища сімей може обмежувати можливості жертв втекти від насильства та шукати підтримку.

Також слід враховувати, що у військових конфліктах часто відбувається руйнування соціальної інфраструктури, у тому числі установ із надання психологічної та юридичної допомоги, що ускладнює отримання жертвами належної підтримки та консультацій [7].

Отже, загальний вплив воєнного конфлікту на домашнє насильство надзвичайно складний, і розв'язання цієї проблеми вимагає застосування не лише ефективних правових інструментів, але й системної стратегії, спрямованої на усунення кореневих причин та налагодження допомоги для жертв.

У контексті виявлення викликів та проблем, а також із метою покращення правового механізму захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану пропозиції щодо вдосконалення можуть бути спрямовані на кілька ключових аспектів [8].

По-перше, важливо розглядати можливість удосконалення законодавства, що регулює питання домашнього насильства в умовах воєнного конфлікту. Це може передбачати розширення визначення та класифікації насильства, визначення чітких механізмів відповідальності за порушення, а також удосконалення процедур збору та обробки даних [9].

По-друге, слід акцентувати увагу на зміцненні правозахисних механізмів та забезпеченні доступу до судового захисту для жертв домашнього насильства. Це може охоплювати створення спеціальних судових органів або процедур для розгляду справ, пов'язаних із насильством в сім'ї, а також надання безкоштовної правової допомоги.

По-третє, важливо забезпечити ефективну систему соціальної підтримки для жертв домашнього насильства, особливо в умовах воєнного конфлікту, а саме: створення центрів та служб для надання психологічної та соціальної допомоги, а також програм для реінтеграції жертв у суспільство.

По-четверте, важливо розглядати питання освіти та проведення інформаційної кампанії з метою попередження домашнього насильства та формування культури ненасильства в суспільстві. Це може сприяти зміні стереотипів та вихованню свідомих громадян, які готові допомагати в разі проявів домашнього насильства.

По-п'яте, для поліпшення ефективності боротьби з домашнім насильством в умовах воєнного стану важливо створити механізми співпраці між різними галузями влади, правозахисними організаціями та громадськістю. Забезпечення координації та обміну інформацією між цими суб'єктами може сприяти ефективній реалізації програм та заходів для запобігання та протидії домашньому насильству.

По-шосте, важливо акцентувати увагу на профілактиці домашнього насильства в умовах воєнного конфлікту шляхом проведення освітніх кампаній та тренінгів. Заходи з підвищення свідомості щодо причин, наслідків та способів запобігання насильству можуть сприяти зміні ставлення суспільства до цієї проблеми.

По-сьоме, для покращення дії правового механізму важливо розглядати можливість впровадження інноваційних технологій та інформаційних систем, що допомагатимуть у виявленні та моніторингу випадків домашнього насильства. Використання сучасних інструментів може підвищити швидкість реакції та надати точнішу інформацію для розслідування.

Такі пропозиції щодо вдосконалення правового механізму захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану спрямовані на впровадження комплексного підходу, зважаючи на різноманітні аспекти цієї проблеми та створюючи умови для ефективного запобігання та реагування на випадки домашнього насильства [10].

Висновки з аналізу правового механізму захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану вказують на необхідність невідкладних заходів та системних змін для покращення ситуації. Насамперед слід зазначити, що домашнє насильство в умовах воєнного конфлікту виявляється особливо складною та чутливою проблемою, що вимагає комплексних рішень.

У зв'язку з цим важливо розглядати питання не лише з правової, але й із соціальної та психологічної перспектив. Покращення ефективності законодавчого механізму вимагає не лише змін у тексті законів, але й їх системної реалізації та

взаємодії з іншими складниками суспільства.

Додатково необхідно акцентувати увагу на питаннях освіти та усвідомлення суспільства, сприяючи формуванню культури ненасильства та підтримки для жертв. Важливо виробити позитивне ставлення до розповідей про випадки домашнього насильства та розвивати ефективні механізми взаємодії між громадськістю, владою та правозахисними організаціями.

Крім того, враховуючи специфіку воєнного конфлікту, важливо створити ефективні механізми координації та обміну інформацією між різними інстанціями, що діють у сфері захисту жертв. Це може передбачати створення спеціальних комітетів або агентств, що будуть відповідальні за системну реалізацію заходів з попередження та боротьби з домашнім насильством.

Отже, для забезпечення ефективного захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану потрібен комплексний та цільовий підхід. Системні зміни у правовому механізмі повинні супроводжуватися впровадженням соціальних, психологічних та освітніх заходів для справжнього подолання цієї серйозної проблеми.

Нарешті, важливо визначити, що будь-які зміни в правовому механізмі захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного стану повинні бути гнучкими та адаптивними до специфіки конкретного конфлікту. Регулюючи взаємовідносини між правоохоронними органами, судовою системою, соціальними службами та громадськістю, законодавство повинно враховувати непередбачуваність та складність воєнного конфлікту, забезпечуючи ефективний та оперативний захист життя та безпеки жертв.

Важливим є міжнародний досвід та співпраця у цій галузі. Обмін найкращими практиками, участь у міжнародних програмах та впровадження стандартів захисту прав людини може допомогти Україні створити більш ефективні та гуманні механізми боротьби з домашнім насильством в умовах конфлікту.

Загалом необхідно поєднати зусилля різних секторів суспільства, починаючи від влади і закінчуючи громадськістю, для досягнення системних змін у сфері захисту жертв домашнього насильства в умовах воєнного конфлікту.

Список використаних джерел

1. Макарова О. П., Зінченко Д. А. Аналіз правового реагування працівників поліції на випадки домашнього насильства під час військової агресії в Україні. *Габітус*. 2023. Вип. 49. С. 199–203.
2. Наливайко І. Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 179–186.
3. Демченко В., Ломакіна О. Домашнє насилля: стереотипи й реалії. *Наукові перспективи*. 2022. № 1(19). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/997/996>.
4. Кузьменко Ю. В. Протидія домашньому насиллю: новели законодавства України. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 131–136.
5. Гайдук Ю. А. Попередження домашнього насилля у національному та міжнародному законодавстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 149–153.
6. Наливайко Л. Р. Правове регулювання запобігання і протидії гендерно обумовленому насильству в Україні. *Topical issues of the development of modern science : The 1st International scientific and practical conference* (Sofia, Bulgaria, September 18-20, 2019). Sofia, Bulgaria, 2019. № 91. С. 230–238.
7. Романченко В. Особливості функціонування інститутів держави добробуту в умовах воєнного стану // *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries : post-conference monograph / V. Burksiene et al. ; gen. ed. by G. Riabtsev and V. Tertychka*. Kyiv : NaUKMA, 2023. 190 p. С. 137–148.
8. Харченко А. С., Гончарова Н. О., Юдіна Н. О. Профілактика домашнього насильства в умовах воєнного стану. *Синергетичний підхід до проектування життєвого простору особистості : зб. наук. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27-28 квіт. 2023 р.)*. Полтава : Полтавськ. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2023. С. 254–257.
9. Наливайко І. Роль держави у забезпеченні соціальних стандартів та гарантій: теоретико-правові аспекти та світовий досвід. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 151–155.
10. Децюк Т. М., Самойленко Ю. Ю. Проблема гендерно зумовленого насильства в умовах воєнного стану. *Реалізація гендерної політики в умовах суспільних трансформацій : зб. тез доп. учасників Наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 27 квіт. 2023 р.)*. Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2023. С. 29–32.

Надійшла до редакції 07.12.2023

References

1. Makarova, O. P., Zinchenko, D. A. (2023) Analiz pravovoho reahuvannya pratsivnykiv politsii na vypadky domashnoho nasylstva pid chas viiskovoi ahresii v Ukraini [Analysis of the legal response of police officers to cases of domestic violence during military aggression in Ukraine]. *Habitus*. Vyp. 49, pp. 199–203. [in Ukr.].
2. Nalyvaiko, I. (2023) Teoretyko-pravova kharakterystyka sotsialnoho zakhystu uchasykiv boiovykh dii v Ukraini [Theoretical and legal characteristics of social protection of combatants in Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. № 2, pp. 179–186. [in Ukr.].
3. Demchenko, V., Lomakina, O. (2022) Domashnie nasyllia: stereotypy y realii [Domestic violence: stereotypes and realities]. *Naukovi perspektyvy*. № 1(19). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/997/996>. [in Ukr.].
4. Kuzmenko, Yu. V. (2019) Protydiia domashnomu nasylliu: novely zakonodavstva Ukrainy [Combating domestic violence: amendments to the legislation of Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 2, pp. 131–136. [in Ukr.].
5. Haiduk, Yu. A. (2016) Poperedzhennia domashnoho nasyllia u natsionalnomu ta mizhnarodnomu zakonodavstvi [Prevention of domestic violence in national and international legislation]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. № 3, pp. 149–153. [in Ukr.].
6. Nalyvaiko, L. R. (2019) Pravove rehuliuвання zapobihannia i protydiï henderno obumovlenomu nasyllstvu v Ukraini [Legal regulation of prevention and combat gender-based violence in Ukraine]. *Topical issues of the development of modern science : The 1st International scientific and practical conference* (Sofia, Bulgaria, September 18-20, 2019). Sofia, Bulgaria. № 91, pp. 230–238. [in Ukr.].
7. Romanchenko, V. (2023) Osoblyvosti funktsionuvannia instytutiv derzhavy dobrobutu v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of the functioning of institutions of the welfare state under martial law] // Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries : post-conference monograph / V. Burksiene et al. ; gen. ed. by G. Riabtsev and V. Tertychka. Kyiv : NaUKMA. 190 p., pp. 137–148. [in Ukr.].
8. Kharchenko, A. S., Honcharova, N. O., Yudina, N. O. (2023) Profilaktyka domashnoho nasylstva v umovakh voiennoho stanu [Prevention of domestic violence under martial law]. *Synerhetychnyi pidkhid do proiektuvannia zhyttievoho prostoru osobystosti : zb. nauk. materialiv III Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Poltava, 27-28 kvit. 2023 r.). Poltava : Poltavsk. nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka, pp. 254–257. [in Ukr.].
9. Nalyvaiko, I. (2023) Rol derzhavy u zabezpechenni sotsialnykh standartiv ta harantii: teoretyko-pravovi aspekty ta svitovyi dosvid [The role of the state in ensuring social standards and guarantees: theoretical and legal aspects and global experience]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2, pp. 151–155. [in Ukr.].
10. Detsiuk, T. M., Samoilenko, Yu. Yu. (2023) Problema henderno zumovlenoho nasyllstva v umovakh voiennoho stanu [The problem of gender-based violence in the conditions of martial law]. *Realizatsiia hendernoï polityky v umovakh suspilnykh transformatsii : zb. tez dop. uchasykiv Nauk.-prakt. konf.* (m. Cherkasy, 27 kvit. 2023 r.). Cherkasy : Skhidnoievropeiskyi universytet imeni Raufa Abliazova, pp. 29–32. [in Ukr.].

ABSTRACT

Anna Korshun. Legal mechanism for the protection of domestic violence victims under marital law: problems of theory and practice. The article is devoted to the theoretical and legal analysis of the legal mechanism for the protection of victims of domestic violence under martial law, taking into account international experience and modern challenges. Carrying out an in-depth examination of the problems and challenges faced by victims of this type of violence under martial law, the article provides conclusions and suggestions for improving legislative, social and psychological approaches. The need for complex changes in the legal mechanism is considered, in particular, the expansion of definitions of violence, the creation of mechanisms of responsibility and the improvement of the effectiveness of judicial protection. Emphasis is placed on the importance of social support and reintegration of victims, as well as education issues and public awareness. The analysis of international experience and the conclusions of the article serve as the basis for the development of strategies and measures aimed at improving the situation of victims of domestic violence in the conditions of martial law in Ukraine. Considering modern challenges and the need to adapt to the specifics of the conflict, the article seeks to contribute to the real improvement of protecting victims' rights and creating a humane and effective legal environment. The importance of legal protection for victims of domestic violence under martial law is recognised in the context of not only public safety but also the provision of fundamental rights and dignity of the individual. The article examines in detail the existing gaps in the legislation and the challenges faced by victims of domestic violence in the context of military conflict, taking into account the already available international experience. The main goal is to identify optimal ways to improve legal protection and create effective tools for detecting, responding to, and preventing domestic violence in conflict situations. In particular, the possibilities of expanding responsibility to ensure the punishment of the guilty, establishing mechanisms of psychosocial support for victims, and developing educational initiatives to form a gender-sensitive society are considered. Therefore, the article highlights

not only the problems but also offers concrete solutions, taking into account the global experience and best practices in the field of protection of the rights of victims of domestic violence under martial law. Analytical approaches and constructive proposals create the basis for further discussions and the development of effective strategies in the fight against this social problem.

Keywords: *domestic violence, martial law, victim of domestic violence, legislation, legal mechanism of protection.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-6-207-212

Олена МАКАРОВА ©

кандидат психологічних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків, Україна)

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розглянуто тактичні особливості проведення слідчих дій на прикладі допиту. Проведено теоретичний аналіз наукових праць зарубіжних та вітчизняних авторів, у яких розглядаються питання тактики та особливостей проведення допиту. Окреслено взаємозв'язок із іншими науковими галузями та вплив цих знань на правильне обрання тактики допиту. Було визначено, що допит – це процесуальна форма спілкування, спрямована на отримання інформації стосовно справи, що розслідується. Виокремлено етапи, що відбуваються під час проведення допиту, а саме: передача свідчень допитуваного слідчому; розуміння слідчим отриманої інформації; фіксація інформації. У результаті аналізу наукової літератури та законодавства було визначено, що допит має яскраво виражений етичний характер, а також наявність тісного взаємозв'язку між законністю та етикою.

Ключові слова: *тактика, допит, слідча дія, процесуальний, криміналістичний, злочин, особливості.*

Постановка проблеми. Питання щодо вдосконалення досудового розгляду кримінальних справ мають велике значення для запобігання злочинності, зміцнення законності та правопорядку в країні. Сучасна криміналістична наука направлена на використання найбільш дієвих форм та методів у роботі слідчих органів задля ефективної боротьби зі злочинністю.

Розкриття та попередження злочинів, викриття винних, відшкодування шкоди (заподіяної злочинцем), визначається тим, наскільки грамотно та відповідально у кримінально-процесуальному полі проведено досудове розслідування, результати якого багато в чому залежать від професійно проведених слідчих дій, серед яких одне з головних місць займає допит.

Допит – це процесуальний засіб отримання та перевірки доказів [1]. За його допомогою отримують та перевіряють значну частину інформації щодо вчиненого злочину, необхідну для вирішення кримінальної справи.

Допит є тією слідчою дією, за допомогою якої слідчий та суд часто встановлюють мотиви та цілі злочину, а також умови, що йому сприяли.

Отже, допит – це найпоширеніша слідча дія. Під час розслідування кримінальних справ слідчий та суд проводять допит свідків, потерпілих, підозрюваних, обвинувачених та підсудних.

За характером допит – це багатопланова та складна дія, що має процесуальний, криміналістичний, організаційний, психологічний та етичний аспекти. Кваліфікаційне впровадження допиту потребує не тільки знання законодавства, а й життєвого досвіду, вміння інтерпретувати та варіювати різними заходами впливу на особистість із